

Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee

10 september 2014, 12.30-16.30 uur

Agora 4, Leeuwarden

Kernpunten

10 september 2014

Wierd Koops, Martijn van Nieuwenhuijze en
Arjen Bosch

Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee

Inhoud

1 Context

2 Werkateliers:

- I. Nieuwe technieken
- II. Extra preventie voor risicovolle schepen en vogels
- III. Oliebestrijding effect model Waddenzee
- IV. Gebruik en ontwikkelen van kennis

3 Conclusies

4 Deelnemers

Bijlagen

5 Resultaten deelsessies

6 Outline Programma Waddenzeehavens

7 Presentatie Samenhang programma VBVK Martijn van Nieuwenhuijze

8 Presentatie Inhoudelijke toelichting Wierd Koops

0 Agenda en context

Oliebestrijding ondiepe delen Waddenzee

Dit werkatelier past binnen verschillende programma's en is tot stand gekomen op initiatief van programma Waddenzeehavens, Veiligheid bieden, veiligheid krijgen (VBVK) en het Lectoraat Maritiem, Marien, Milieu en Veiligheidsmanagement, van de NHL Hogeschool.

1. Context

Het werkatelier begint met een drietal introducties:

- **Opzet werkatelier en Waddenzeehavens**
Arjen Bosch, programmamanager Waddenzeehavens, begint met een algemene introductie van over het initiatief vanuit de Waddenzeehavens en de opzet van het werkatelier. In 2012 maakte de Raad van Advies Waddenzeehavens een gemeenschappelijke koers bekend in een Waddenzeehavendebat, welke met een bestuurlijk statement werd bekrachtigd. Dit statement voorzag in een programma Waddenzeehavens met vier kernpunten. Duurzaam havenbedrijf is een van die kernpunten, waarbinnen het onderdeel Veiligheid en calamiteitenbestrijding. De resultaten bespreekt het programmateam Waddenzeehavens op 12 september as.) ter bespreking in bij de leden van de Raad van Advies (7 oktober as.). Ook worden de resultaten aan het Waddenfonds ter beschikking gesteld.
- **Samenhang met programma VBVK**
Daarna geeft Martijn van Nieuwenhuijze, trekker van het Programma VBVK een toelichting op de inhoudelijke opsplitsing van de bijeenkomst in vier (deel)werkateliers en hoe die voort vloeit uit de opbouw van de verschillende programma's en de ambitie van de programma's om elkaar maximaal te versterken. Dit werkatelier zien als expertmeeting.
- **Recente ontwikkelingen**
Ten slotte geeft Wierd Koops, lector bij NHL een inhoudelijke toelichting per thema. Zie ook bijlage: *0 Agenda en Context*.

2. Werkateliers

Na de inleidingen worden twee rondes van vier (deel)werkateliers gehouden:

- I. **Nieuwe technieken**
olv. Wytze Rijke directeur TCNN
- II. **Extra preventie voor risicovolle schepen en vogels**
olv. Martijn van Nieuwenhuijze trekker programma VBKV namens RWS
- III. **Oliebestrijding effect model Waddenzee**
olv. Wierd Koops, lector NHL Hogeschool
- IV. **Gebruik en ontwikkelen van kennis**
olv. Paddy Walker, lector VHL Hogeschool

- = mee eens
- = interessant
- = niet mee eens

De deelnemers selecteren zelf welke werkateliers ze deelnemen. De resultaten zijn op flap gezet. Na afloop van de werkateliers krijgen de deelnemers de gelegenheid om hun mening te geven over de resultaten. Zij krijgen daarvoor twee maal drie stickers, om duidelijk maken of ze ergens mee eens/oneens zijn of het gerapporteerde interessant vinden (zie bijlage Resultaten deelsessies).

3. Conclusies

Na afloop van de werkateliers worden de resultaten per werkatelier plenair besproken, geprioriteerd en verder aangescherpt.

Nieuwe technieken

Er staan veel groene stippen bij de rietsnijder, het amfibie voertuig en de Foru skimmer. Bij de Foru skimmer werd gevraagd of die wel geschikt was voor ondiep water. Dit geldt inderdaad voor het huidige type van ca 2,50 m diep, maar men wil een ondiep apparaat maken van 75 cm, dat in combinatie met booms wordt ingezet.

De vraag komt op tafel of inzet van dergelijke apparatuur niet dweilen met de kraan open is. Bij grote rampen is dat inderdaad het geval, maar de kans op een grote ramp is ook vrij klein. Deze apparatuur is gericht op kleinere olievlekken, die veel vaker voorkomen. Hiermee kan veel schade worden voorkomen.

Interessant vond men een nieuwe techniek met olie absorberende bolletjes (ecotech oil foam). Imares nam verschillende proeven mee. De bolletjes zuigen alle olie op en houden het weken lang volledig vast. Na verloop van tijd kan het uit het milieu gehaald worden. Deze techniek is erg flexibel en kan bij uitstek gebruikt worden in combinatie met andere mechanische technieken.

Het idee om met een ponton en horizontale grippers olie uit de ondiepe delen van de Waddenzee te verwijderen ondervond geen ondersteuning.

Ten slotte werd stil gestaan bij de rol van Rijkswaterstaat (RWS). RWS is van mening dat de basisvoorzieningen in Nederland tot de top van de wereld behoren, zij houdt het voorzieningen niveau in stand. Als het om innovatie gaat wordt al gauw naar RWS gekeken, maar RWS kijkt nadrukkelijk naar de markt. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft grote innovatieve kracht en daar komen veel van de huidige verbeteringen vandaan.

Extra preventie voor risicovolle schepen en vogels

Het verplicht stellen van booms op olietankers is geen kansrijke optie, net als het verbieden van olietankers. Per helikopter aanvoeren van skimmers en het gebruiken van de opslagcapaciteit op het incidentschip zelf (overpompen van voorraad naar ballasttanks of andere bunkertanks) raden de experts af.

Wel krijgen de volgende aanbevelingen brede steun:

1. Zoek contact met Duitsland om duidelijkheid te krijgen over wat sleepvaartuigen vanuit Norderney kunnen betekenen bij een dreigende calamiteit.
2. Zoek uit wat er mogelijk is in het trainen van bemanning op de schepen en eerst aanwezige schepen.
3. Experts zijn van mening dat een er verantwoordelijkheid is voor de Terminal in het aanloopgebied, zoek uit hoe deze in te vullen is.
4. Zorg voor voldoende opslagcapaciteit, olietankers vervoeren grote hoeveelheden.

De voorstellen om vogels te verjagen kunnen rekenen op veel kritische kanttekeningen. Het zijn stuk voor stuk onzekerheden die te herleiden zijn op de (on)voorspelbaarheid het gedrag van de vogels zelf in de zo dynamische omstandigheden van de Waddenzee. Wel is zeker dat je vogels enige tijd kunt verjagen, denk aan enkele dagen, maar het algemene beeld is toch dat er veel onzekerheden zijn en je wilt niet dat het middel erger is dan de kwaal. Hier is nader onderzoek op zijn plaats. De hogescholen willen het onderwerp nader verkennen.

Oliebestrijding effect model Waddenzee

Een dergelijk model voorziet in een duidelijke behoefte. Er zijn veel groene stickers bij geplakt. Men heeft ook duidelijke wensen en een enkele kanttekening. Zo zien de deelnemers graag een operationele tool. Simpel in gebruik, maar gebaseerd op uitgebreide informatie; pas op voor teveel toeters en bellen. Het gaat om een duidelijk bestrijdingsadvies. Leg bij de ontwikkeling wel vroegtijdig contact met de Duitsers en de Denen. Mogelijk kan het via een Interreg subsidie nog extra body krijgen.

Bij de wens om zowel in- als uit- te willen zoomen wordt een waarschuwing gegeven. Het menselijk brein kan keuzes beter maken door een paar maal in- en uit- te zoomen, maar modellen zijn daar niet erg geschikt voor, vooral uitzoomen is lastig. Wees je daar terdege van bewust.

Er staat een rode stip bij Crowd funding. Oliebestrijding effect model is een project dat NHL wil indienen in het RAAK programma. Een financiering die alleen van hogescholen beschikbaar is, mits er ook een maatschappelijke vraag aan ten grondslag ligt. De deelnemers ondersteunen de aanvraag. Wel willen de deelnemers graag bij de ontwikkeling van het model betrokken worden, hetgeen de NHL ook toezegt.

Gebruik en ontwikkelen van kennis

De algemene conclusie is dat er veel kennis is, maar ook dat het erg verspreid zit en dat veel kennis weglekt. Veel deskundigen gaan (of zijn) met pensioen. Allereerst zou je met de betrokken partijen moeten komen tot een gezamenlijke visie op de kennis thema's. Dat kan alleen als je dit organiseert, maar er komt geen eenduidige lijn uit dit werkatelier.

Er wordt verschillend gedacht over een leidende rol voor RWS. RWS heeft niet direct de behoefte om alles naar zich toe te trekken. Wel wordt aanbevolen om de WOCB te vernieuwen, zich meer extern te oriënteren; een WOCB 2.0.

De SRGH wordt geopperd, maar de rol die de deelnemende bedrijven spelen in de SRGH maakt het niet geschikt. Zij willen hun kennis niet met hun concurrenten delen. Je zou een onafhankelijke trekker willen hebben. Bedrijfsleven moet wel vertegenwoordigd zijn, maar niet in een trekkende rol.

Als de behoefte meer op de Waddenzee is gericht, ligt een rol voor de hogescholen misschien meer voor de hand.

We sluiten af met de conclusie dat er veel te winnen is met een sterkere samenwerking en dat de organisatoren met een voorstel komen, met gevoerde discussie in het achterhoofd.

4. Deelnemers

Naam	Organisatie
Willem Riesenkamp	RWS Noord Nederland
Alwin van Been	RWS Noord Nederland
Peter Jansen	Sparkling Projects
Martijn van Nieuwenhuijze	RWS Noord Nederland
Dennis van der Veen	RWS Noord Holland / ASCC
Theo Kramer	RWS Verkeer- en Watermanagement
Klaas Kruijer	EZ Waddenunit
Jan Jelle Jongma	It Fryske Gea
Ellen Kuipers	Waddenvereniging
Arjen Bosch	Raad van Advies Waddenzeehavens
Koos Tamminga	FORU Solutions
Bert Sibinga	FORU Solutions
Andre Borsch	BDS
Arnold van der Post	Hanze Wetlands
Marcel Oomen	Hanze Wetlands
Dirk Jan Hummel	KvK
Piet Alberts	TCNN
Tinka Murk	IMARES
Wytze Rijke	TCNN
Wierd Koops	NHL Hogeschool
Marieke Zeinsta	NHL Hogeschool
Sandra Heins	NHL Hogeschool
Paddy Walker	Van Hall Larenstein Hogeschool
Harry Ankoné	Van Hall Larenstein Hogeschool
Luit Buurma	Ornitholoog
Martin Baptist	IMARES